

УДК 340.114

DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v3.2022.15>

С. Бенковський,
кандидат юридичних наук,
начальник кафедри державно-правових дисциплін
Київського інституту Національної гвардії України,
полковник

ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКОВИМИ ЧАСТИНАМИ РОДІВ ВІЙСЬК ВИДІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ ТА ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ПІД ЧАС СПІЛЬНОГО ВИКОНАННЯ НИМИ ЗАВДАНЬ В ОПЕРАЦІЯХ УГРУПУВАНЬ ВІЙСЬК (СИЛ)

Управління військовими частинами родів військ збройних сил та правоохоронними органами під час спільного виконання ними завдань в операціях угруповань військ (сил) було завжди актуальним напрямом діяльності. Особливої актуальності вказане управління набуло в період військової агресії Російської Федерації проти України, що потребує виробленню нових підходів до вказаної проблематики, підвищення гнучкості управління, та, відповідно своєчасного реагування на зміни оперативної обстановки суб'єктами управління, в межах нормативно-правової бази, з метою досягнення поставлених завдань. Метою цієї наукової статті виступає встановлення адміністративно-правових засад управління військовими частинами родів військ збройних сил та правоохоронними органами під час спільного виконання ними завдань в операціях угруповань військ (сил).

Питанням дослідження проблеми управління військовими підрозділами присвятили свою увагу такі вчені, як В. В. Богуцький, П. П. Богуцький, Є. І. Григоренко, С. Ю. Поляков, С. М. Мельник та ін. Проблеми управління правоохоронними орга-

нами під час спільного виконання ними завдань в операціях угруповань військ (сил) займалися такі вчені, як В. В. Аброськін, О. М. Бандурка, С. О. Кузніченко та ін.

Управління військовими частинами родів військ збройних сил та правоохоронними органами, у тому числі під час спільного виконання ними завдань в операціях угруповань військ (сил), мають адміністративно-правовий характер. У зв'язку з викладеним, можна погодитися з твердженням про те, що адміністративно-правове забезпечення національної безпеки становить здійснювану в рамках єдиної державної політики в галузі забезпечення національної безпеки діяльність уповноважених суб'єктів, спрямовану на формування адміністративно-правової основи забезпечення національної безпеки, на закріплення в ній системи адміністративно-правових засобів (адміністративно-правових норм, правовідносин, індивідуальних приписів та ін.), за допомогою яких досягається результативний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, охорони, розвитку відповідно до суспільних потреб забезпечення національної безпеки

країни, створення і підтримки необхідного рівня захищеності об'єктів безпеки держави [1, с. 27].

При цьому можна стверджувати, що саме в умовах збройної агресії проти України питання управління військовими частинами родів військ збройних сил та правоохоронними органами під час спільного виконання ними завдань в операціях угруповань військ (сил) вийшло на новий рівень, набуло необхідності теоретичного осмислення. Пояснюється це тим, що в умовах збройного конфлікту України з Російською Федерацією частина правоохоронних органів набула певних функцій (повноважень), які раніше були притаманні саме військовим підрозділам. В умовах необхідності здійснення відсічі збройної агресії, умово кажучи, здійснюється певна мілітаризація діяльності окремих правоохоронних органів, що виражається у нормативному розширенні їх повноважень, вдосконалення управління ними, а також військовими частинами родів військ збройних сил.

При цьому, у відповідності до ст. 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом», антитерористична операція – це комплекс скоординованих спеціальних засобів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення терористичної діяльності, звільнення заручників, забезпечення безпеки населення, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичної діяльності. Стаття 4 вказаного Закону визначає, що Служба безпеки України є головним органом у загальнодержавній боротьбі з терористичною діяльністю [2].

Указом Президента України від 14 квітня 1999 року № 379/99 затверджене положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України [3].

В умовах здійснення антитерористичної операції, у 2015 році був прийнятий новий Закон України «Про Національну поліцію», в якому

знайшло своє відображення в умовах, які склалися, нова функція Національної поліції – як суб'єкта, який безпосередньо здійснює боротьбу з тероризмом у межах своєї компетенції та інші напрями.

Так, частину першу статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» доповнено пунктом 34 згідно із Законом № 1702-IX від 16 липня 2021 року, який введено в дію з 01 січня 2022 року про те, що поліція здійснює у взаємодії зі Збройними Силами України, Національною гвардією України, Державною прикордонною службою України, Державною спеціальною службою транспорту, Службою безпеки України боротьбу з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями;

Пунктом 35 вказаної статті передбачено, що поліція сприяє Державній прикордонній службі України у виявленні каналів незаконного перетинання державного кордону, переміщення зброї, боєприпасів, вибухових речовин та разом із відповідними правоохоронними органами ліквідує такі канали [4].

Тобто, розглядаючи доповнення пунктом 34 вказаної статті, можна стверджувати, що поліції передається частка завдань, які були більш притаманні Збройним Силами України, Національній гвардії України, Службі безпеки України в частині боротьби з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями.

Розглядаючи пункт 35 вказаної статті, можна стверджувати, що поліція «підставляє плече» Державній прикордонній службі України у виявленні каналів незаконного перетинання державного кордону, переміщення зброї, боєприпасів, вибухових речовин та разом із відповідними правоохоронними органами ліквідує такі канали. Вказані завдання раніше

в більшій мірі були притаманні Державній прикордонній службі України та Службі безпеки України.

У зв'язку з викладеним, В. В. Аброськін вірно зазначив, що українське суспільство вже тривалий час перебуває під загрозою порушення територіальної цілісності держави, наслідком чого є залучення всіх її силових структур до ліквідації надзвичайної ситуації, яка склалася, насамперед у Луганській та Донецькій областях. Проведення антитерористичної операції (до кінці 2018 року), а зараз операції об'єднаних сил, на окремих територіях України потребує залучення сил та засобів відповідних правоохоронних органів, зокрема органів Національної поліції [5, с. 13].

На наш погляд рішення про включення Національної поліції України до суб'єктів боротьби з тероризмом цілком вірне та випливає з необхідності залучення максимальної кількості сил та засобів для боротьби з цим явищем. Так, у відповідності із Законом України «Про боротьбу з тероризмом»

– Міністерство внутрішніх справ України спільно з Національною поліцією організовує боротьбу з тероризмом шляхом запобігання, виявлення та припинення кримінальних правопорушень, вчинених з терористичною метою, розслідування яких віднесене законодавством України до компетенції Національної поліції; надає Антитерористичному центру при Службі безпеки України необхідні сили і засоби; забезпечує їх ефективне використання під час проведення антитерористичних операцій (ч. 2 ст. 5 Закону);

– Міжвідомча координаційна комісія Антитерористичного центру при Службі безпеки України формується з керівника Антитерористичного центру та його заступників; заступників Міністра внутрішніх справ України, заступників керівника Національної поліції, керівників центральних органів виконавчої влади, що забезпечують

формування та реалізують державну політику у сфері цивільного захисту; заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України; заступників керівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону, Управління державної охорони України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань; командувача Національної гвардії України; начальника Управління Служби безпеки України в м. Києві, заступника голови Київської міської державної адміністрації, заступників керівників інших центральних органів виконавчої влади, а також інших визначених Президентом України посадових осіб (ч. 3 ст. 7 Закону);

– До складу координаційних груп при регіональних органах Служби безпеки України входять керівники регіональних органів Служби безпеки України, територіальних органів Національної поліції, регіональних органів та територіальних підрозділів Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, відповідних органів з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Автономної Республіки Крим, обласних, Київської, Севастопольської міських державних адміністрацій, у регіонах, де дислоковано органи охорони державного кордону, підрозділи Управління державної охорони України, – їх керівники, а також представники інших місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій (ч. 6 ст. 7 Закону);

– За рішенням керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України або особи, яка його заміщує, першого заступника чи заступника керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України, погодженим із керівниц-

твом відповідних суб'єктів боротьби з тероризмом, до широкомасштабних, складних антитерористичних операцій у районі їх проведення залучаються та використовуються сили та засоби (особовий склад та спеціалісти окремих підрозділів, військових частин, зброя, бойова техніка, спеціальні і транспортні засоби, засоби зв'язку, інші матеріально-технічні засоби) Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, Національної гвардії України, Збройних Сил України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону, та органів охорони державного кордону, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, Управління державної охорони України (ч. 2 ст. 13 Закону).

Статтю 14 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» визначено, що спеціальний порядок у районі проведення антитерористичної операції, зокрема може бути пов'язаний з:

- організацією патрульної охоронної служби та виставленням оточення; введенням тимчасового обмеження прав і свобод громадян;
- здійснення, як виняток, з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом, превентивного затримання осіб, причетних до терористичної діяльності, на строк понад 72 години, але не більше ніж на 30 діб [2].

До акту, який регламентує питання управління військовими частинами родів військ збройних сил та правоохоронними органами під час спільного виконання ними завдань в операціях угруповань військ (сил), який носить адміністративно-правовий характер, можна віднести Указ Президента України від 30 квітня 2018 року № 116/2018 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30.04.2018 «Про широкомасштабну

антитерористичну операцію в Донецькій та Луганській областях» [6].

Адміністративно-юрисдикційний характер мав Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях», статтею 8 якого Національна поліція визначалася як суб'єкт забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях [7].

В подальшому вищевказаний Закон втратив чинність на підставі Закону № 2217-IX від 21 квітня 2022 року «Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання правового режиму на тимчасово окупованій території України» [8].

Необхідно вказати, що питання управління військовими частинами родів військ збройних сил та правоохоронними органами під час спільного виконання ними завдань в операціях угруповань військ (сил) набуло подальшої актуальності після видання Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022 [9], із змінами, внесеними Указом Президента України № 133/2022 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-IX», у відповідності до яких в Україні введено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24.02.2022 строком на 30 діб, який у подальшому продовжено до 21 листопада 2022 року.

Згідно з п. 2 вказаного Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, військовому командуванню (Генеральному штабу Збройних Сил України, Командуванню об'єднаних сил Збройних Сил України,

командуванням видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України, управлінням оперативних командувань, командирам військових з'єднань, частин Збройних Сил України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Управління державної охорони України) разом із Міністерством внутрішніх справ України, іншими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування необхідно запроваджувати та здійснювати передбачені Законом України «Про правовий режим воєнного стану» заходи і повноваження, необхідні для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави [9].

У відповідності до ст. 5 Закону України «Про основи національного спротиву». інформація про форми, методи і засоби виконання завдань руху опору, про взаємодію Сил спеціальних операцій Збройних Сил України з іншими силами і засобами руху опору належить до таємної інформації та підлягає віднесенню у встановленому законом порядку до державної таємниці.

Військовослужбовці, працівники правоохоронних органів та інші особи, які залучаються до заходів з організації, підготовки, підтримання та виконання завдань руху опору, на час проведення таких заходів підпорядковуються Командувачу Сил спеціальних операцій Збройних Сил України, рішення якого є обов'язковими до виконання.

Згідно із ст. 7 Закону України «Про основи національного спротиву» Безпосереднє керівництво територіальною обороною здійснюється:

1) на всій території України – Головнокомандувачем Збройних Сил України через Командувача Сил територіальної оборони Збройних Сил України;

2) у межах військово-сухопутної зони – керівником регіонального органу військового управління Сил територіальної оборони Збройних Сил України через регіональний орган військового управління Сил територіальної оборони Збройних Сил України;

3) у межах зони територіальної оборони – керівником зони територіальної оборони через штаб зони територіальної оборони;

4) у межах району територіальної оборони – керівником району територіальної оборони через штаб району територіальної оборони.

Керівництво рухом опору здійснює Головнокомандувач Збройних Сил України через Командувача Сил спеціальних операцій Збройних Сил України.

Керівництво підготовкою громадян України до національного спротиву здійснюється Кабінетом Міністрів України через відповідні центральні органи виконавчої влади [10].

Таким чином, можна зробити висновок, що в умовах збройного конфлікту України з Російською Федерацією частина правоохоронних органів набула певних функцій (повноважень), які раніше були притаманні саме військовим підрозділам. В умовах необхідності здійснення відсічі збройної агресії, умово кажучи, здійснюється певна мілітаризація діяльності окремих правоохоронних органів, що виражається у нормативному розширенні їх повноважень, вдосконалення управління ними, а також військовими частинами родів військ збройних сил.

Рішення про включення Національної поліції України до суб'єктів боротьби з тероризмом цілком вірне та впливає з необхідності залучення максимальної кількості сил та засобів для боротьби з цим явищем.

Стаття присвячена дослідженню питання управління військовими частинами родів військ збройних сил та правоохоронними

органами під час спільного виконання ними завдань в операціях угруповань військ (сил). Зроблено висновки про те, що саме в умовах збройної агресії проти України питання управління військовими частинами родів військ збройних сил та правоохоронними органами під час спільного виконання ними завдань в операціях угруповань військ (сил) вийшло на новий рівень, набуло необхідності теоретичного осмислення. Пояснюється це тим, що в умовах збройного конфлікту України з Російською Федерацією частина правоохоронних органів набула певних функцій (повноважень), які раніше були притаманні саме військовим підрозділам. В умовах необхідності здійснення відсічі збройної агресії, здійснюється певна мілітаризація діяльності окремих правоохоронних органів, що виражається у нормативному розширенні їх повноважень, вдосконалення управління ними, а також військовими частинами родів військ збройних сил.

Рішення про включення Національної поліції України до суб'єктів боротьби з тероризмом цілком вірне та впливає з необхідності залучення максимальної кількості сил та засобів для боротьби з цим явищем.

Ключові слова: управління, військові частини, збройні сили, правоохоронні органи, боротьба з тероризмом.

Benkovskiy S. Issues of management of military units of armed forces and law enforcement bodies during their joint performance of tasks in operations of army groups (forces)

The article is devoted to the study of the management of military units of the branches of the armed forces and law enforcement agencies during their joint performance of tasks in the operations of groups of troops (forces). Conclusions were made

that precisely in the conditions of armed aggression against Ukraine, the issue of managing military units of the branches of the armed forces and law enforcement agencies during their joint performance of tasks in the operations of groups of troops (forces) reached a new level, acquired the need for theoretical understanding. This is explained by the fact that in the conditions of the armed conflict between Ukraine and the Russian Federation, some law enforcement agencies acquired certain functions (powers), which previously belonged to military units. In the conditions of the need to repel armed aggression, a certain militarization of the activities of individual law enforcement agencies is carried out, which is expressed in the normative expansion of their powers, improvement of their management, as well as military units of the branches of the armed forces.

The decision to include the National Police of Ukraine in the subjects of the fight against terrorism is quite correct and stems from the need to involve the maximum number of forces and means to combat this phenomenon.

Key words: administration, military units, armed forces, law enforcement agencies, fight against terrorism.

Література

1. Правові основи захисту України від зовнішньої та внутрішньої агресії: навчальний посібник / В. В. Серета, М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, М. П. Гурковський. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 496 с.

2. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20 березня 2003 р. № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/638-15> (дата звернення: 19.08.2022).

3. Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України : Указ Президента України від 14 квітня 1999 р. № 379/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/379/99#Text> (дата звернення: 19.08.2022).

4. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2012 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/580-19> (дата звернення: 19.08.2022).

5. Аброськін В. В. Діяльність Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки в умовах антитерористичної операції : навч. посіб. / Аброськін В. В. ; МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2019. Київ : ФОП Лопатіна О.О., 2019. 212 с.

6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 квітня 2018 року «Про широкомасштабну антитерористичну операцію в Донецькій та Луганській областях : Указ Президента України від 30 квітня 2018 р. № 116/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/116/2018> (дата звернення: 19.08.2022).

7. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету

України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях : Закон України від 18 січня 2018 р. № 2268-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2268-19> (дата звернення: 19.08.2022).

8. Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання правового режиму на тимчасово окупованій території України : Закон України від 21 квітня 2022 р. № 2217-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2217-20> (дата звернення: 19.08.2022).

9. Про введення воєнного стану в Україні : Указу Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 19.08.2022).

10. Про основи національного спротиву : Закон України від 16 липня 2021 р. № 1702-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1702-20> (дата звернення: 19.08.2022).

